

Cyfarfod	Cabinet
Dyddiad	3ydd o Hydref 2017
Teitl	Sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor
Awdur	Sioned Williams, Pennaeth Economi a Chymuned
Aelod	Cynghorydd Craig ab Iago
Pwrpas	Cyflwyno'r achos fusnes dros sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor er mwyn darparu cyfleusterau hamdden o fewn y Sir

1 Y penderfyniad a geisir

- 1.1 Argymhell i'r Cyngor llawn gymeradwyo'r achos busnes ar gyfer sefydlu Cwmni a Reolir gan Gyngor Gwynedd i ymgymryd â darpariaeth cyfleusterau hamdden.
- 1.2 Argymhell i'r Cyngor Llawn awdurdodi sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan Gyngor Gwynedd yn unol â'r ffurf sy'n cael ei amlinellu o fewn yr achos fusnes er darparu cyfleusterau hamdden Gwynedd.
- 1.3 Yn ddarostyngedig i gymeradwyo'r achos fusnes i gytuno i ryddhau cyllid unwaith ac am byth o £165k o'r Gronfa Trawsnewid i sefydlu'r Cwmni.

2 Cyflwyniad

- 2.1 Mae'r adroddiad sydd gerbron heddiw yn amlinellu'r sail dros argymhell sefydlu Cwmni sydd wedi ei reoli gan y Cyngor i ddarparu cyfleusterau hamdden o fewn y sir.
- 2.2 Ym mis Rhagfyr 2014 bu'r Cyngor Llawn gymeradwyo cyfres o dargedau arbedion gan gynnwys gwerth £1.05m o arbedion i'w wireddu erbyn 2018/19 drwy newidiadau o fewn y gwasanaeth hamdden. Mae'r gwasanaeth wedi gwireddu oddeutu £800k ac yn hyderus o gyflawni £100k pellach ond mae darganfod y £150k sy'n weddill heb effeithio ar lefelau gwasanaeth yn profi'n anodd.
- 2.3 Mae'r argymhelliad yma'n cynnig cyfle i gyflawni'r arbedion effeithlonrwydd heb gael effaith ar bobl Gwynedd. Pe na fyddem yn gwneud hyn, ac o gofio'r sefyllfa ariannol ddifrifol sydd o'm blaenau, mae'n debygol y bydd rhaid edrych i resymoli nifer o ganolfannau hamdden, neu gynyddu ffioedd yn sylweddol.
- 2.4 Ar y 26ain o Fedi bu'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi graffu'r achos fusnes. Oherwydd amseriad y cyfarfod yma bydd sylwadau'r Pwyllgor yn cael eu hadrodd yn ystod cyfarfod o'r Cabinet.

3 Cefndir

- 3.1 Ar y 1af o Dachwedd 2016 bu'r Cabinet gomisiynu darn o waith i edrych ar fodolau busnes posib ar gyfer darparu gwasanaethau hamdden. Nod y comisiwn oedd darganfod arbedion sylweddol wrth gynnig yr un safon o wasanaeth neu well i drigolion.

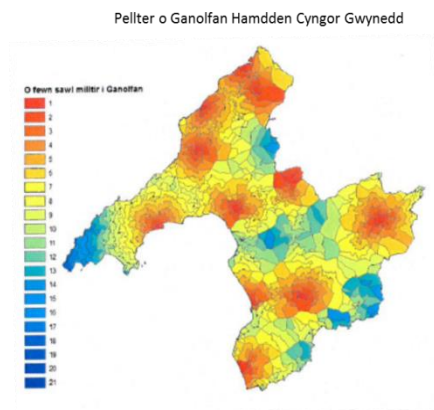
- 3.2 Bu'r Pwyllgor Craffu Cymunedau dderbyn blas o'r opsiynau oedd yn cael eu hystyried ar yr 24ain o Ionawr 2017 ac fe nodwyd y byddent yn croesawu gweld yr achos fusnes yn ddiweddarach ym Medi 2017.
- 3.3 Dros y misoedd diwethaf mae gwaith wedi ei wneud i adnabod yr opsiynau posib ac asesu'r manteision ac anfanteision o'u gweithredu. Edrychwyd ar yr opsiynau canlynol ar lefel uchel:
- 3.3.1 Gwneud Dim
 - 3.3.2 Parhau i ddarparu gwasanaethau ein hunain a darganfod mwy o arbedion effeithlonrwydd a/neu incwm
 - 3.3.3 Sefydlu elusen o'r newydd
 - 3.3.4 Sefydlu Cwmni buddiannau cymdeithasol
 - 3.3.5 Sefydlu cymdeithas buddiannau cymdeithasol ('Staff Mutual')
 - 3.3.6 Sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor
 - 3.3.7 Sefydlu Cwmni masnachu awdurdod lleol
 - 3.3.8 Proses gaffael agored
 - 3.3.9 Trosglwyddo'r gwasanaeth i gorff arall
- 3.4 Cafwyd cyngor cyfreithiol ar y modelau ac ar sail y risgiau gweithredol cysylltiedig fe edrychwyd ar 3 model posib mewn mwy o fanylder, sef Gwneud Dim, Proses Gaffael a Sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor. Erbyn hyn mae swyddogion o'r farn fod ganddynt wybodaeth ddigonol ynglŷn â'r oblygiadau a risgiau i fedru argymhell model i'r dyfodol.
- 3.5 Pwrpas yr adroddiad yma yw amlinellu'r seiliau dros argymhell sefydlu Cwmni newydd sydd wedi ei reoli gan y Cyngor a drwy hynny sicrhau parhad y gwasanaeth presennol.
- 3.6 Bydd gweithredu'r model arfaethedig yn caniatáu'r i'r gwasanaeth gyflawni'r targedau arbedion y bu'r Cyngor ei osod arno nôl yn Rhagfyr 2014 yn ogystal â chyfrannu arbedion pellach i'r Strategaeth Ariannol.

4 Y sefyllfa bresennol

- 4.1 Mae'r Cyngor yn darparu a rheoli 12 Canolfan Hamdden ar draws y Sir gydag oddeutu 17,000 o aelodau a 1.5 miliwn o ymweliadau'r flwyddyn.
- 4.2 Mae'r ddarpariaeth bresennol yn golygu fod 27% o boblogaeth Gwynedd yn byw o fewn milltir i Ganolfan Hamdden a bod dim anheddau yn byw mwy nag 18 milltir.
- 4.3 Mae'r aelodaeth bresennol gyfystyr a thua 14% o boblogaeth Gwynedd.

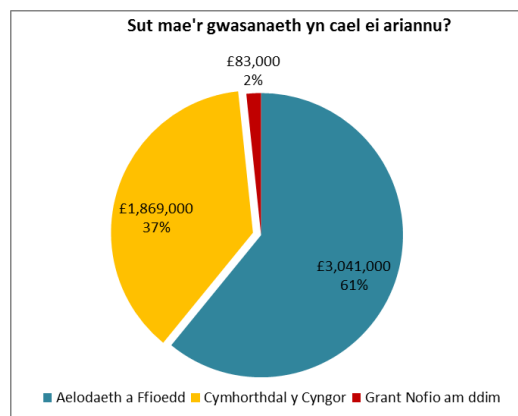
4.4 O'r 17,000 o aelodau mae 55.4% o'r aelodau yn blant 0 i 16oed, 27% yn Oedolion 24 i 60 oed a 9.3% dros 65oed.

4.5 Mae gwariant gros y gwasanaeth yn bron i £5m y flwyddyn (eithrio costau canolog) ond fe ddenir £3.1m o incwm drwy ffioedd aelodaeth a mynediad yn bennaf. Mae'r Cyngor felly'n cymorthdal bron i £1.9m o'r gwasanaeth.

4.6 Nol yn Rhagfyr 2014 bu'r Cyngor ofyn i'r gwasanaeth arbed oddeutu £1.05m o arbedion effeithlonrwydd rhwng 2015 a 2018. Fel y blynyddoedd cynt mae'r gwasanaeth wedi ymateb gan geisio sicrhau'r effaith lleiaf posib ar bobl Gwynedd drwy gyflwyno mesurau effeithlonrwydd i leihau costau a chynyddu incwm drwy ddenu aelodau newydd.

4.7 Hyd yma mae'r gwasanaeth wedi adnabod £800k o'r targed £1.05m ond mae darganfod gweddill y swm o fewn yr amserlen a'r model darparu presennol yn profi'n anodd. Os cymeradwyir y cynllun arfaethedig yma bydd y gwasanaeth wedi cyflawni'r targed o £1.05m a bydd arbedion dros ben (oddeutu £400k) ar gael i ofynion y Strategaeth Ariannol bresennol

5 Pam newid?

5.1 Mae'n bwysig cydnabod nad yw'r achos dros newid yn adlewyrchiad o berfformiad y gwasanaeth, yn hytrach mae'n adlewyrchu'r pwysau ariannol digynsail ar lywodraeth leol ers sawl blwyddyn bellach.

5.2 Mae'r achos dros newid ein model darparu yn seiliedig ar y casgliad na fedr y gwasanaeth ddarganfod yr arbedion angenrheidiol heb orfod cau nifer o ganolfannau hamdden neu gynyddu ffioedd aelodaeth a mynediad ar raddfa sylweddol. Mae gwaith wedi ei wneud felly i asesu os oes model amgen dichonadwy a derbyniol fydda'n gallu cyflawni'r arbedion gan gynnig yr un safon o wasanaeth neu well.

5.3 Bydd aelodau yn ymwybodol fod ein cynllunio ariannol yn rhagweld y bydd y pwysau ariannol yma'n parhau dros y 3 blynedd nesaf gyda hyd yn oed y senario mwyaf optimistaidd yn nodi'r angen i'r Cyngor ddarganfod £11.8m erbyn 2020/21, a'r senario gwaethaf yn nodi £24m. O gofio fod y Cyngor eisoes wedi gwireddu £31m yn y 4 mlynedd diwethaf, gan gynnwys gwerth £5m o doriadau i wasanaethau, mae'n debyg ei fod yn deg dweud y bydd darganfod mwy o arbedion heb gael effaith ar bobl Gwynedd am fod yn llawer anoddach tro hyn.

- 5.4 Dros y 3 blynedd diwethaf mae'r gwasanaeth hamdden wedi arbed 33% ar ei wariant net drwy gynyddu incwm, drwy ddenu aelodau newydd a chyflawni cyfres o fesurau effeithlonrwydd i leihau ei wariant.
- 5.5 Rhaid cadw mewn cof hefyd fod ein stad o gyfleusterau hamdden yn heneiddio; mae rhai o'r adeiladau yn sefyll ers y chwech degau. Mae costau cynnal a chadw yn naturiol am gynyddu ar adeiladau o'r fath ond yn allweddol hefyd yw'r angen i fuddsoddi er mwyn sicrhau fod y cynnig yn parhau yn ddeniadol i drigolion. Os na fyddwn yn cadw fyny gyda newidiadau ac anghenion newydd defnyddwyr mae yna wir beryg na fyddwn yn cyflawni pwrpas y gwasanaeth o fod yn cefnogi ac ysbrydoli pobl Gwynedd i fyw bywydau iach.
- 5.6 Yn hyn o beth mae'r gwaith yma'n alinio'n agos gyda'r Ddeddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol wrth i ni geisio adnabod a gweithredu'r model darparu gorau ar gyfer 'sicrhau gwasanaeth modern, addas i bwrpas, cynhwysol a cynaliadwy fydd yn ysbrydoli a chefnogi pobl Gwynedd i fyw bywydau iach'.
- 5.7 Yn wyneb yr hinsawdd ariannol a'r ansicrwydd mae hynny'n ei greu yng nghyswllt cynaliadwyedd gwasanaethau mae patrwm cynyddol yn y sector gyhoeddus lle mae awdurdodau yn edrych os oes modelau mwy gwydn o ddarparu gwasanaethau. Un o'r prif atyniadau yng nghyswllt gwasanaethau hamdden yw bod rhai cyrff yn gymwys ar gyfer rhyddhad trethi sydd yn ei dro yn rhyddhau arbedion a/neu gyllid i ail-fuddsoddi mewn gwasanaethau.
- 5.8 Ar hyn o bryd mae'r gwasanaeth yn talu dros £0.5m y flwyddyn mewn trethi annomestig felly fe fydda trosglwyddo'r ddarpariaeth i gorff sy'n gymwys ar gyfer rhyddhad o'r trethi hynny yn arwain at arbediad sylweddol yng nghost y gwasanaeth. Yn allweddol hefyd wrth gwrs yw'r damcaniaeth na fydda arbedion o'r fath yn amharu ar lefel a safon y gwasanaeth i drigolion.
- 5.9 Goblygiadau hynny yw y bydda'r Cyngor yn comisiynu corff arall i ddarparu'r gwasanaeth ar ei ran. Mae'r achos fusnes sydd gerbron wedi asesu union oblygiadau'r gwahanol fathau o fodolau darparu ac wedi eu gwerthuso yn erbyn y meini prawf canlynol:
- 1) Gwasanaeth yr un peth neu well am gost is o leiaf £500k erbyn 2019
 - 2) Mynediad haws i ddulliau gwahanol o fuddsoddi
 - 3) Gallu i hyrwyddo a diogelu'r iaith Gymraeg o fewn y sector chwaraeon a hamdden yng Ngwynedd
 - 4) Defnydd mwy effeithlon o gymhorthdal y Cyngor yn erbyn amcanion gwario
 - 5) Hyblygrwydd i addasu i gwrdd â heriau newydd
 - 6) Uchafu cyfraniad tuag at amcanion strategol y Cyngor.

6 Crynodeb o'r gwerthusiad

6.1 Mae atodiadau'r achos fusnes yn manylu ar yr opsiynau gafodd ystyriaeth fel rhan o'r achos fusnes.

6.2 Yn dilyn gwaith cychwynnol daethpwyd i'r casgliad y dylid canolbwyntio ar ddatblygu a gwirio'r achos dros sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor ac i feincnodi'r opsiwn yno yn erbyn yr opsiwn o barhau gyda'r drefn fewnol neu opsiwn o gaffael darparwr allanol ar gyfer y gwasanaeth ("allanoli").

6.3 Seliwyd y casgliad cychwynnol yma ar y sail mai rhain oedd yr opsiynau oedd yn cwrdd â'r meini prawf a bod swyddogion felly yn canolbwyntio eu hamser ar yr opsiynau oedd fwyaf tebygol o gyflawni'r amcanion.

6.4 Nid yw mor ddu a gwyn i ddweud y bydd un model yn cynnig gwasanaeth gwell neu waeth i drigolion ond mae'n deg dweud y bydd rhai modelau yn gweddu'n well na'i gilydd o ran blaenoriaethau, polisïau, strategaethau ac egwyddorion y Cyngor. Enghraifft syml o hynny yw'r opsiwn o allanoli i'r sector breifat a'r tebygolrwydd y bydda ethos masnachol ac ariannol yn gallu dod ar draul rai o amcanion cymdeithasol. Er enghraifft, fe fydda yna ddisgwyliad naturiol, ar ryw bwynt, i unrhyw weddill ariannol gael ei ddyrannu fel elw preifat yn hytrach nag i'r gymdeithas leol.

6.5 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r gwerthusiad opsiynau:

MEINI PRAWF	MODELAU POSIB		
	OPSIWN 1: MEWNOL	OPSIWN 5: PROSES GAFFAEL AGORED	OPSIWN 6: CWMNI WEDI EI REOLI
Gwasanaeth yr un peth neu well am gost is	Ambr	Gwyrdd	Gwyrdd
Mynediad haws i ddulliau gwahanol o fuddsoddi	Coeh	Gwyrdd	Coeh
Gallu i hyrwyddo a diogelu'r iaith Gymraeg o fewn y sector chwaraeon a hamdden yng Ngwynedd	Gwyrdd	Ambr	Gwyrdd
Defnydd mwy effeithlon o gymhorthdal y Cyngor yn erbyn amcanion gwario	Ambr	Gwyrdd	Gwyrdd
Hyblygrwydd i addasu i gwrdd â heriau newydd	Ambr	Gwyrdd	Ambr
Uchafu cyfraniad tuag at amcanion strategol y Cyngor.	Gwyrdd	Ambr	Ambr

ALLWEDD: GWYRDD = CYFLAWNI, AMBR = CYFLAWNI'N RHANNOL, COEH = DDIM YN CYFLAWNI

6.6 Mae'r gwerthusiad opsiynau o fewn yr achos busnes yn dod i'r casgliad na fedr y gwasanaeth gyflawni'r arbedion angenrheidiol wrth aros yn fewnol (Opsiw 1) heb edrych i gau rhai canolfannau neu gynyddu ffioedd am y gwasanaeth ar raddfa sylweddol (~20% drosodd) fydda'n gallu amharu ar ddefnydd.

6.7 Yr opsiwn o allanoli (Opsiw 5) sydd fwyaf tebygol o gyflawni'r arbedion mwyaf, a hynny ar y rhagdybiaeth fod yna ddi-ddordeb yn y farchnad i ddarparu yng Ngwynedd. Fe fydda mwyafrif o'r arbedion yn debygol o darddu o eithriadau trethi ond gellir disgwyl ymgyrchoedd mwy caled i gynyddu incwm a lleihau gwariant hefyd.

6.8 Fodd bynnag, yr opsiwn o allanoli sy'n golygu'r newid mwyaf ac fe fydda rheolaeth y Cyngor yn sylweddol llai o gymharu â'r opsiynau eraill. Er ein bod yn rhagfarnu'r darparwyr posib i raddau mae yna fwy o risg diwylliannol ynghlwm a'r cyfeiriad yma, yn bennaf yng nghyswllt yr iaith Gymraeg ac i rai o bolisiau ac egwyddorion eraill y Cyngor.

6.9 O'r opsiynau i gyd felly sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor (Opsiwn 6) yw'r newid lleiaf. Mae'r opsiwn yma'n cynnig cyfle i gyflawni arbedion trethiannol oddeutu £585k yn y flwyddyn gyntaf o weithredu wrth gadw hunaniaeth, diwylliant ac egwyddorion craidd presennol.

6.10 Y Cyngor fyddai berchen y Cwmni cyngor a rheolir y Cwmni gan Fwrdd Rheoli wedi ei benodi gan y Cyngor; yn y tymor byr ni ddylai defnyddwyr a thrigolion weld gwahaniaeth yn y ddarpariaeth ond, i'r dyfodol, y nod naturiol fydda i ddatblygu ac i wella'r gwasanaeth yn barhaus.

6.11 Amcangyfrifir y byddai modd cyflawni arbedion net blyneddol o £585k ond fod angen clustnodi rhwng £170k hyd at £240k unwaith ac am byth er mwyn sefydlu'r Cwmni dros gyfnod o 9 mis.

6.12 Gan gymryd na fyddai'r Cyngor yn dymuno cau canolfannau hamdden a thorri'r gwasanaeth nid yw aros yn fewnol yn opsiwn hyfyw i'r dyfodol. O'r modelau amgen sydd ar gael yr opsiwn o greu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor sy'n taro balans orau o ran cyflawni'r arbedion angenrheidiol a chadw hunaniaeth bresennol y gwasanaeth.

7 Amlinelliad o sut byddai Cwmni wedi ei reoli yn edrych a gweithio

7.1 Ffurf y Cwmni

7.1.1 Bwriedir i'r Cwmni fod yn Gwmni cyfyngedig drwy warant gyda'r Cyngor yn berchennog llawn arno (h.y. yr unig gyfranddaliwr).

7.1.2 Bydd y Cyngor yn creu cyfansoddiad y Cwmni fydd yn seiliedig ar bwrpas dyngarol ac nid ar gyfer elw.

7.1.3 Bydd y Cyngor hefyd yn penodi Bwrdd o Gyfarwyddwyr (ar sail wirfoddol) fydd yn gyfrifol am gyflawni oddi fewn i gyfansoddiad y Cwmni. Bydd 5 i 7 o gyfarwyddwyr ar y bwrdd; sy'n debygol o fod yn gyfuniad o aelodau etholedig a swyddogion y Cyngor.

7.1.4 Mae modd ychwanegu haenau llywodraethu oddi fewn y Cwmni syn gallu cynnwys Bwrdd cynghorol neu fwrdd budd-ddeiliaid eraill er enghraifft.

7.1.5 Bydd y Bwrdd o Gyfarwyddwyr yn penodi a chyflogi Rheolwr Gyfarwyddwr i'r Cwmni; y person yno fydd yn gyfrifol am reolaeth dydd i ddydd o'r Cwmni.

7.2 Rheolaeth y Cyngor dros y Cwmni

7.2.1 Bydd y Cyngor yn comisiynu gwasanaeth drwy gytundeb gwasanaeth fydd yn manylu ar yr union wasanaethau a deilliannau sydd angen i'r Cwmni yno ei gyflawni am ffi benodol (sef swm tebyg i'r

gwariant net presennol llai'r arbedion sydd wedi'u hadnabod). Bydd y cytundeb yma yn cyfarch disgwyliadau'r Cyngor o safbwynt y gwasanaeth fydd yn cael ei gomisiynu ac yn manylu ar faterion megis:

- i) Y taliad a wneir i'r Cwmni am ddarparu'r gwasanaeth
- ii) Isafswm darpariaeth gwasanaeth
- iii) Strwythur ffioedd
- iv) Polisi laith
- v) Lefel Perfformiad
- vi) Gofynion Ansawdd

7.2.2 Bydd y Cyngor hefyd yn lesu y canolfannau hamdden i'r Cwmni ddarparu gwasanaethau. Bydd y les yno hefyd yn manylu ar gyfrifoldebau'r Cyngor a'r Cwmni yng nghyswllt defnydd yr adeiladau gan gynnwys unrhyw gyfyngiadau neu eithriadau.

7.2.3 Yn unol â'r achos fusnes, y bwriad fyddai cytundebu ar sail 10 mlynedd. Bydd y cytundeb hwnnw yn cynnwys mecanwaith penodol ar gyfer delio ag unrhyw newidiadau, foed hynny yng nghyswllt newid mewn gwasanaeth neu werth y cytundeb er enghraifft, ac wrth gwrs y gallu i derfynu'r cytundeb ynghynt.

7.2.4 Y Cyngor fydd yn ffurfio cyfansoddiad y Cwmni sy'n manylu ar y rheolau ar gyfer rhedeg y Cwmni. Bydd rheolaeth weithredol y Cwmni yn nwylo'r cyfarwyddwyr fydd â dyletswyddau at y Cwmni yn unol â Deddf Cwmnïau. Fodd bynnag fel y nodir uchod yn ogystal â'r rôl cyfrandaliwr bydd y cytundeb darparu hefyd yn sicrhau fod gan y Cyngor reolaeth dros y gwasanaeth fydd yn cael ei ddarparu.

7.2.5 Bydd gofyn i'r Cwmni hefyd adrodd ar ei berfformiad i'r Cyngor, yn debyg iawn i adran o'r Cyngor. Yn ogystal bydd y Cyngor yn cymeradwyo cynllun busnes blynyddol y Cwmni, sy'n manylu ar weithgareddau, datblygiadau a deilliannau'r flwyddyn neu flynyddoedd i ddod.

7.2.6 Ar ei eithaf fodd bynnag, mae'r Cyngor yn parhau gyda rheolaeth derfynol gan y gellir penodi neu gael gwared â'r Bwrdd o Gyfarwyddwyr a/neu newid cyfansoddiad y Cwmni os oes angen.

7.3 Effaith ar wasanaethau a defnyddwyr

7.3.1 Bydd y Cyngor yn gofyn i'r Cwmni ddarparu'r un gwasanaeth ac sy'n cael ei ddarparu ar hyn o bryd oni bai fod y Cwmni yn gallu adnabod unrhyw welliannau i'r ddarpariaeth bresennol.

7.3.2 Yn ei hanfod ni ddylai defnyddwyr weld fawr o wahaniaeth yn y tymor byr yn sicr.

7.4 Effaith ar y gweithlu

7.4.1 Bydd staff sy'n gweithio i'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn trosglwyddo i gyflogaeth y Cwmni a byddent yn derbyn yr un amodau a thelerau maent yn ei gael ar hyn o bryd. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw staff sy'n cefnogi'r gwasanaeth o'r gwasanaethau canolog yn trosglwyddo.

7.4.2 Bydd rheoliadau TUPE yn gwarchod amodau a thelerau'r gweithlu a ni fedr y Cwmni newid yr amodau a thelerau hynny yn sgil y trosglwyddiad. I alluogi hynny bydd gofyn i'r Cwmni ddod yn aelod o Gronfa Bensiwn Llywodraeth Leol, gan y bydd angen sicrhau cynllun pensiwn cymharol i'r un presennol ar gyfer y staff sy'n trosglwyddo drwy TUPE.

7.4.3 Yng nghyswllt unrhyw benodiadau newydd fydd y Cwmni yn ei wneud yn y dyfodol mae Côt Ymddygiad ar Faterion y Gweithlu 2014 gan Lywodraeth Cymru yn golygu y dylai'r Cwmni sicrhau nad ydy'r gweithwyr newydd, yn gyffredinol, yn derbyn amodau a thelerau llai ffafriol na'r gweithlu sydd wedi trosglwyddo.

7.4.4 Ers penderfyniad y Cabinet i edrych ar y maes yma mae newyddlenni rheolaidd a chyfres o gyfarfodydd wedi eu cynnal gyda staff a'r Undebau Llafur er mwyn rhannu gwybodaeth ac ateb unrhyw gwestiynau. Braff yw adrodd fod y cyfarfodydd hyd yma wedi bod yn bositif gydag ymagwedd agored a chefnogol i'r argymhelliad o sefydlu Cwmni.

7.5 Goblygiadau Caffael

7.5.1 Mae'r achos fusnes wedi ei seilio ar gwmni sydd wedi ei reoli gan y Cyngor ac sydd hefyd yn cyfarfod meini prawf eithriad Teckal. Deillia'r eithriad "Teckal" o achosion Ewrop sydd bellach wedi ei sefydlu o fewn deddfwriaeth sydd yn golygu, yn ddarostyngedig i feini prawf penodol y gall y Cyngor osod cytundeb gwasanaeth yn uniongyrchol gyda'r Cwmni heb orfod mynd drwy broses gaffael allanol.

7.5.2 Mae dwy prif ran i'r meini prawf; bydda rhaid i reolaeth y Cyngor ar y Cwmni fod yn gyffelyb i'r rheolaeth sydd ganddo dros un o'i adrannau a bod o leiaf 80% o fasnach y Cwmni yn dod gan y Cyngor. Mae'r opsiwn a argymhellir yn cyrraedd y gofyn yma.

7.6 Goblygiadau Ariannol a Threthiannol

7.6.1 Mae'r arbedion o'r model yma yn tarddu o ryddhad o drethi annomestig ac eithriadau treth ar werth; mae'r eithriadau yma ar gael i gyrff sydd â phwrpas dyngarol ac nid ar gyfer elw. Ar hyn o bryd nid yw awdurdodau lleol yn gymwys.

7.6.2 Bydd y Cyngor yn cyflawni'r arbedion hynny drwy addasu gwerth y cytundeb gyda'r Cwmni i adlewyrchu'r arbedion rheini, ond bydd cymalau ar gyfer delio gydag unrhyw newidiadau i'r cytundeb. Amcangyfrifir y bydd cymhorthdal yn lleihau o £1.869m i £1.282m erbyn 2019/20.

7.6.3 Ni fydda'r Cyngor yn trosglwyddo unrhyw risg cyfalaf ariannol sylweddol fel rhan o'r cytundeb neu'r prydlesau ac mi fydd unrhyw risg refeniw yn gyfyngedig, yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar. Bydd y cytundeb yn manylu ar hyn.

7.6.4 Yng nghyswllt mynediad i ffynonellau incwm newydd yna mae hyn yn debygol o fod yn gyfyngedig i unrhyw incwm ychwanegol y gellir ei ddenu oddi fewn i amodau Teckal. Ymhellach, mae'n debygol mai'r dull gorau o fenthylgy fydda drwy'r Cyngor gan na fydd y Cwmni yn berchen ei asedau.

7.6.5 Bydd costau unwaith ac am byth ynghlwm a sefydlu Cwmni. Costau cyfreithiol yw rhain yn bennaf ar gyfer sefydlu cyfansoddiad a threfniadau llywodraethu'r Cwmni, paratoi'r cytundebau gwasanaeth a phrydlesau, proses TUPE ayyb. Amcangyfrifir y gall y costau unwaith ac am byth hynny fod rhwng £170k a £240k ond bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i gadw costau i'r isafswm posib

7.6.6 Yn sgil ail-strwythuro diweddar gall yr adran gyfrannu £50k tuag at gostau sefydlu'r Cwmni yn ogystal â chyfarch cynnydd yng nghostau rhedeg newydd y Cwmni o £49k.

7.6.7 Drwy weithredu bydd yr adran yn cyflawni'r arbedion o £150k sy'n weddill o'r targedau y bu'r Cyngor Llawn ei gymeradwyo nôl yn Rhagfyr 2014. Bydd hynny'n gadael cyfraniad arbedion o £435k i'r Strategaeth Ariannol a'r rhagdybiaeth benodol o £526k oedd i'w ddeillio o weithredu model amgen.

7.6.8 Rhagwelir y proffil arbedion blynyddol canlynol:

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Cyfanswm
Proffil Arbedion Net Blynyddol	£0	£146,804	£440,411	£0	£587,214

7.7 Goblygiadau Eiddo

7.7.1 Byddai'r Cyngor yn lesu'r adeiladau yn unol â hyd y cytundeb gwasanaeth am ffi 'peppercorn'. Bydd y les yn manylu ar gyfrifoldebau'r Cyngor a'r Cwmni gan gynnwys er enghraifft ymrwymadau buddsoddi a gofynion perfformiad ar y naill ochr. Ar ddiwedd y cytundeb bydd unrhyw eiddo gan gynnwys offer yn dychwelyd yn ôl i'r Cyngor.

7.7.2 Bydd mwyafrif o gyfrifoldebau am gynnal yr adeiladau yn parhau i aros gyda'r Cyngor oherwydd rhesymau trethiannol.

7.8 Effaith ar wasanaethau cefnogol a chanolog

7.8.1 Bydd disgwyl i'r Cwmni brynu gwasanaethau canolog yn ôl gan y Cyngor; mae hynny ar y sail fod y costau canolog yn sefydlog ac na fydd y trosglwyddiad yma o faint ddigonol i allu gwireddu arbedion i'r Cyngor.

7.8.2 Bydd y gwasanaethau yn cael eu darparu drwy gytundeb gwasanaeth fydd yn nodi amodau'r gwasanaethau hynny.

7.9 Diwylliant

7.9.1 Un o atyniadau'r model arfaethedig yw ei fod yn caniatáu i ni gadw hunaniaeth bresennol a'r hyn mae pobl Gwynedd yn ei werthfawrogi am y gwasanaethau.

7.9.2 Mi fydd y Cwmni yn annibynnol i'r Cyngor a bydd y Cyngor yn dirprwyo rheolaeth weithredol i'r Cwmni. Bydd gofyn i'r Bwrdd warchod a hyrwyddo diddordebau'r Cwmni a gall hynny olygu y bydd yn cymryd

safbwynt mwy masnachol ar rhai agweddau o'r busnes. Mae hyn yn grymuso'r Cwmni i gyflawni'r deilliannau penodedig fel mae'n gweld orau ond mae'r model arfaethedig yn darparu tryloywder ac elfen o reolaeth i'r Cyngor o ran sut caiff y deilliannau hynny eu cyflawni.

8 Asesiad Cydraddoldeb

- 8.1 Wrth werthuso'r opsiynau fe roddwyd ystyriaeth i berthnasedd ac effaith yr opsiwn ar ddyletswyddau cydraddoldeb cyffredinol a phob un o'r grwpiau cydraddoldeb (nodweddion gwarchoddedig).
- 8.2 Gellir gweld yr asesiad cydraddoldeb llawn yn Atodiad A. Nod y cynllun arfaethedig yma yw 'Sicrhau gwasanaeth modern, addas i bwrpas, cynhwysol a chynaliadwy fydd yn ysgogi a chefnogi pobl Gwynedd i fyw bywydau iach' ac mae'r model arfaethedig yn cynnig pob cyfle i wneud hynny.
- 8.3 Os cymeradwyir yr argymhelliad bydd gofyn ail-ymweld a'r asesiad i wirio unrhyw gasgliadau neu ragdybiaethau a wnaed a sicrhau cydymffurfiaeth a'r ddeddf.

9 Amserlen Gweithredu arfaethedig

- 9.1 Yn ddarostyngedig i gymeradwyaeth y Cabinet heddiw bydd y Cyngor Llawn yn ystyried yr achos fusnes yn ei gyfarfod ar y 5ed o Hydref. Bydd cymeradwyo'r achos yn y cyfarfod yma yna caniatáu'r gwasanaeth i weithredu yn ddi-oed a phendant gan wneud cyfraniad sylweddol i'r Strategaeth Ariannol.
- 9.2 Os cymeradwyir yr argymhelliad yma ym mis Hydref eleni gall fod y Cwmni newydd yn weithredol yn ystod Chwarter 3 o 2018/19, gan sicrhau'r arbedion llawn yn 2019/20.
- 9.3 O fis Hydref ymlaen bydd gwaith yn cychwyn i greu'r ddogfennaeth gyfreithiol angenrheidiol, datblygu a dilysu cyfrifon i'r Cwmni a chynhyrchu cynllun busnes. Cyn i'r Cwmni fod yn weithredol a bod staff yn trosglwyddo bydd gofyn i'r Cwmni gyflwyno ei gynllun busnes ar gyfer cymeradwyaeth y Cyngor. Argymhellir fod ymgynghorwyr arbenigol yn cael eu cyflogi i gefnogi'r gwaith yma.

10 Cyfreithiol

- 10.1 Mae'r hawl i sefydlu'r Cwmni yn deillio o bŵer llesiant yn Neddf Llywodraeth Leol 2000 adran 2(1) sy'n caniatáu i'r Cyngor ffurfio Cwmni os yw o'r farn fod hyn yn debygol o gyflawni hyrwyddo neu wella llesiant economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol yr ardal.
- 10.2 Yn yr atodiadau amgaeedig, mae'r ymgynghorwyr allanol yn cyfeirio at achos llys oedd yn derbyn gwrandawriad ar y pryd. Mae'r dyfarniad yn yr achos '*London Borough of Ealing -v- HMRC*' bellach wedi ei gyhoeddi gan Lys Cyfiawnder Ewrop. Nid yw'n glir ar hyn o bryd, sut bydd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi (HMRC) yn ymdrin â'r penderfyniad yng nghyd-destun y darganfyddiadau a / neu apelïadau TAW ac felly, sut bydd hynny yn cael effaith ar y sefyllfa TAW. O ganlyniad, bydd angen i Swyddogion adolygu'r sefyllfa a chomisiynu gwaith pellach er mwyn sicrhau bod gan y Cyngor yr arweiniad gorau ar y mater. Fodd

bynag, yn sgil y cyd-destun ariannol ehangach nid yw'r sefyllfa bresennol yn cyfiawnhau peidio parhau gyda'r argymhellion.

11 Casgliadau ac argymhellion

11.1 Mae'r gwaith yma wedi amlygu graddfa'r arbedion ariannol mae'r gwasanaeth wedi llwyddo i gyflawni dros y blynyddoedd diwethaf gan sicrhau'r effaith lleiaf posib ar drigolion Gwynedd.

11.2 Un o brif gasgliadau'r gwaith yma yw na fedr y gwasanaeth yma ddarganfod rhagor o'r arbedion angenrheidiol heb drosglwyddo'r ddarpariaeth neu cau sawl Canolfan.

11.3 O'r opsiynau sydd ar gael sefydlu Cwmni wedi ei reoli gan y Cyngor yw'r opsiwn sy'n taro balans orau o ran cyflawni arbedion a chadw diwylliant ac egwyddorion presennol. Mae'r opsiwn yma hefyd yn caniatáu fod rheolaeth a dylanwad y Cyngor yn parhau'n gryf o fewn y sector allweddol yma. Mae gweithredu'r opsiwn yma hefyd yn cyfarch ein dyletswyddau dan Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 o safbwynt cefnogi cynaliadwyedd y gwasanaeth a'r ddarpariaeth i bobl Gwynedd. Drwy wneud hynny mae'n cyd-fynd ac amcanion tymor hir y Cyngor ar draws ystod o'i flaenoriaethau strategol.

11.4 Argymhellir i'r Cabinet gymeradwyo'r achos fusnes a buddsoddiad cysylltiedig gan argymhell i'r Cyngor Llawn wneud yr un peth yn ei gyfarfod ar y 5ed o Hydref a gan felly awdurdodi sefydlu Cwmni sydd wedi ei reoli gan y Cyngor yn unol â'r ffurf sy'n cael ei amlinellu o fewn yr achos fusnes.

12 Atodiadau

12.1 Atodiad 1 – Asesiad Effaith Cydraddoldeb

12.2 DOGFEN EITHRIEDIG - Atodiad 2 – Prif Adroddiad ac atodiadau

Barn yr aelod lleol:

Dim yn berthnasol

Barn y Swyddogion Statudol

Y Swyddog Monitro:

Mae'r adroddiad yma wedi bod yn destun mewnbwn cyfreithiol gan gyfreithwyr allanol arbenigol ynghyd a'r Gwasanaeth Cyfreithiol. Yn amlwg mae nifer o faterion o safbwynt llywodraethu sydd yn cael eu cyfarch a fydd angen eu datblygu os cymeradwyir yr Achos Busnes. Bydd mewnbwn cyfreithiol agos yn parhau yn rhan o reoli'r prosiect. Mae'r adroddiad a'r Atodiadau yn cloriannu'r ystyriaethau perthnasol mewn modd manwl a phriodol. Argymhellir model a threfn gomisiynu arfaethedig sydd yn caniatáu i'r Cyngor gael elfen gymharol gref o reolaeth risgiau wrth i'r prosiect symud ymlaen. O safbwynt priodoldeb rwy'n fodlon felly fod yr argymhelliad yn briodol i'w gynnig.

Y Pennaeth Cyllid:

Fel mae'r adroddiad yn egluro, mae achos busnes cadarn sy'n dangos byddai sefydlu 'cwmni wedi'i reoli gan y Cyngor' yn gwireddu arbedion ariannol, tra hefyd yn amddiffyn buddiannau a gwerthoedd allweddol. Credaf fod "Opsiw'n 6" (cwmni wedi ei reoli) yn hyfyw, cynaliadwy a chyfreithlon, a bu ymchwil o brofiadau perthnasol. Hefyd, bu mewnbwn ac ystyriaeth briodol gan arbenigwyr trethiannol, cyfreithiol, ayb, lle'n briodol. Felly, rwy'n cefnogi'r penderfyniad a geisir, fel gellid bwrw ymlaen yn ddi-oed a phendant er mwyn gwireddu'r arbedion disgwylidig cyn gynted â phosib. Wrth gwrs, mae risgiau ynghlwm ag unrhyw fenter o'r fath yma, ond rwyf yn fodlon fod gwaith dadansoddi manwl wedi digwydd wrth sefydlu'r cynllun busnes. Pe bai'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen i sefydlu cwmni newydd, bydd swyddogion Cyllid yn parhau i weithio'n agos a pharhaus gyda'r adrannau perthnasol er mwyn sicrhau fod y risgiau ariannol wedi eu lliniaru cyn belled â phosib, fel bod y cwmni newydd yn cael ei sefydlu ar seiliau cadarn, a buddiannau'r Cyngor wedi eu hamddiffyn.